

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

X^{то} Обикновено Народно Събрание

(първа редовна сесия).

XXXV заседание, вторникъ, 7-й декемврий 1899 год.

(Отворено въ 3 часътъ и 20 минути подиръ пладнѣ, подъ прѣдсѣдателството на прѣдсѣдателя Жечо А. Бакаловъ.)

Прѣдсѣдатель: (Звъни.) Обявявамъ заседанието за открито.

Молиж секретаря г. Д-ръ Дочева да прочете списъка на г. г. народнитѣ прѣдставители за да се види: кой присѣтствува и кой отсъствува отъ днешното заседание.

Секретарь Д-ръ Василь Дочевъ: (Прочита списъка.) Отсъствуватъ г. г. прѣдставители: Атанасъ А. Буровъ, Атанасъ Ив. Ибишевъ, Владимиръ Недѣлевъ, Димитъръ Грековъ, Д-ръ Константинъ Стоиловъ, Димитъръ Петковъ, Драганъ Цанковъ, Д-ръ Никола Геннадиевъ, Иванъ Мандиковъ, Илия Стоковъ, Константинъ х. Калчовъ, Кирилъ х. Яневъ, Младенъ Ивановъ, Никифоръ Влаевъ, Никола Рухчевъ, Никола Хр. Габровски, Пою Табаковъ, Руси Маловъ, Стефанъ х. Калчовъ, Стефанъ Хр. Савовъ, Тодоръ Мирковичъ и Тодоръ Георгиевъ.

Прѣдсѣдатель: Отъ 162 народни прѣдставители отсъствуватъ 22; има, значи, нужното число прѣдставители за да се пристѣпи къмъ разглеждане въпроситѣ, положени на дневенъ редъ.

Прѣди да се пристѣпи къмъ дневния редъ, молиж г. секретаря Д-ръ Провадалиева да прочете съкратения протоколъ отъ миналото заседание.

Секретарь Д-ръ Кирякъ Н. Провадалиевъ: (Прочита съкратения протоколъ отъ XXXIV-то заседание.)

Прѣдсѣдатель: Желаетъ ли нѣкой отъ г. г. прѣдставители да направи нѣкоя поправка въ прочетения съкратенъ протоколъ? (Никой не се обажда.) Никой не иска думата; слѣдователно, протоколътъ се приема за вѣренъ и точенъ.

На дневенъ редъ имаме слѣдующитѣ въпроси:

I. Първо четене на законопроекта за допълнителенъ кредитъ отъ 111,411 л. и 31 ст.

II. Докладъ на бюджетарната комисиия по бюджетопроектитѣ за расходитѣ прѣзъ 1900 год.: 1) на Върховното Правителство; 2) на Министерството на Вътрѣшнитѣ Работи, и 3) на Министерството на Външнитѣ Работи и Исповѣданията, и

III. Първо четене на законопроектитѣ: 1) за второто допълнение на Закона за насърчение мѣстната индустрия; 2) за финансовитѣ началници и главнитѣ бирници; 3) за държавнитѣ и общински пжтища; 4) за построяване съ концесия здания за министерствата и пр.; 5) за измѣнение и допълнение Закона за устройството на въоръженитѣ сили; 6) за измѣнение и допълнение Закона за носене военнитѣ тежоби; 7) за измѣнение Закона за административното дѣленіе територията на България; 8) за пенсийтѣ на офицеритѣ и долнитѣ чинове; 9) прѣдложението за измѣнение чл. 12-й отъ Закона за Висшето училище, и 10) прѣдложенията: 1) отъ Никополския народенъ прѣдставитель, Панайотъ Г. Чорбаджиевъ, за присъединение Никополската околия къмъ Плѣвенския окръгъ; 2) отъ Трънския народенъ прѣдставитель, Н. Ценовъ, за присъединение Царибродската околия къмъ Трънския окръгъ; 3) отъ Добричкия народенъ прѣдставитель, А. Арсениевъ, за закриване окръжитѣ: Свищовски, Ломски, Татаръ-Пазарджишки, СевлиеВСки и Трънски; 4) отъ народния прѣдставитель Д-ръ Василь Дочевъ, за празнуване на 8-й ноемврий; 5) отъ народния прѣдставитель Бобевски, за празнуване на 20-й априлий и 11-й августъ; 6) отъ народния прѣдставитель Иванъ Я. Поповъ, за амнистиране по печата; 7) отъ на-

родния прѣдставителъ И. Теневъ, за измѣнение чл. чл. 567 и 617-й отъ Углавното сждопроизводство; 8) отъ народния прѣдставителъ Панайотъ Г. Чорбаджиевъ, за тълкуване чл. чл. 4, 5, 6, 42 — 46 и 48-й отъ Закона за адвокатитѣ; 9) отъ Ломскитѣ народни прѣдставители, за сѣмейнитѣ недвижими имоти; 10) отъ народния прѣдставителъ И. Теневъ, за измѣнение чл. чл. 148 и 704-й отъ Гражданското сждопроизводство; 11) отъ сжщия, за измѣнение Закона за търговско-индустриалнитѣ камари; 12) тоже отъ сжщия, за измѣнение Закона за адвокатитѣ; 13) отъ народнитѣ прѣдставители Славчо Бабаджановъ, Христо Хаджиевъ и Никола Хр. Габровски, за отмѣнение Закона за печата; 14) отъ народнитѣ прѣдставители Миланъ Макавѣевъ и Иванъ Кирковъ, за измѣнение Закона за горитѣ; 15) отъ народнитѣ прѣдставители Константинъ Липовански и Лазаръ Братановъ, за опрощаване глоби по нарушение Закона за тютюня; 16) отъ народния прѣдставителъ Д-ръ Фоти Симеоновъ, за допълнение алинея първа на чл. 208-й отъ Закона за сждоустройството, и 17) отъ народния прѣдставителъ Стефанъ Касабовъ, за прибавление забѣлѣжка къмъ чл. 163-й отъ Търговския законъ.

Прѣди да пристѣпимъ къмъ дневния редъ, има да съобщѣмъ, че е постѣпило едно писмо отъ Министерството на Финанситѣ съ днешна дата, подъ № 12.431, съ което съгласно чл. чл. 31 и 58-й отъ Закона за отчетността по бюджета испраща нѣколко вѣдомости за разрѣшени свѣрхсѣмѣтни кредити на разни министерства прѣзъ 1899 год. отъ прѣдвидената сума въ чл. 126-й отъ Конституцията и за прѣнесенитѣ суми отъ запазенія фондъ за попълнение кредититѣ на нѣкои параграфи или вземени за расходи направо отъ запазенія фондъ по бюджетитѣ на всички министерства за 1898 год. Тия вѣдомости ще се испратѣтъ въ финансовата комисиия, която ще има да ги докладва.

Сжщо има да съобщѣмъ, че има една телеграма, постѣпила отъ Добричкия народенъ прѣдставителъ, г. Казанджиевъ. На г. Казанджиева бѣхъ разрѣшилъ 10-дневенъ отпускъ по много важни домашни причини, но сега той иска още 10 дни. Понеже това право има Народното Сѣбрание, то ще попитамъ Сѣбранието. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Има ли причини?) Поминали се баща му и едно отъ дѣцата му.

Моля тия г. г. народни прѣдставители, които сж съгласни да се разрѣши 10-дневенъ отпускъ на Добричкия народенъ прѣдставителъ, г. Казанджиевъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Разрѣшава му се

Пристѣпяме къмъ дневния редъ. На първо мѣсто имаме първо четене на законопроекта за допълнителенъ кредитъ отъ 111.411 л. и 31 ст.

Моля секретаря г. Макавѣева да прочете законопроекта.

Атанасъ П. Краевъ: Една малка забѣлѣжка ще направѣмъ, прѣди да се пристѣпни къмъ четенето на законопроекта.

Каза се, че е постѣпилъ единъ законопроектъ за свѣрхсѣмѣтни кредити.

Прѣдсѣдателъ: Не законопроектъ, а е вѣдомостъ по разнитѣ министерства за свѣрхсѣмѣтни кредити, както и за прѣнасянето суми отъ единъ параграфъ къмъ други,

които, на основание чл. 126-й отъ Конституцията и съгласно чл. чл. 31 и 58-й отъ Закона за отчетността по бюджета, г. Министеррътъ на Финанситѣ внася за да се утвърдѣтъ отъ Народното Сѣбрание. Така че, тѣ ще се испратѣтъ въ комисията по Министерството на Финанситѣ.

Атанасъ П. Краевъ: Азъ мисля, че би трѣбвало да се турѣтъ на дневенъ редъ.

Прѣдсѣдателъ: Такава е била практиката досега. Всичкитѣ тия вѣдомости се испратѣтъ въ комисията по Министерството на Финанситѣ и тя ги докладва единъ пжтъ. Не е въпросъ за свѣрхсѣмѣтенъ кредитъ

Секретаръ Миланъ Макавѣевъ: (Чете.)

„Изложение на мотивитѣ

върху законопроекта за допълнителенъ кредитъ отъ 111.411 л. и 31 ст.

Въ извънредната сесия на Народното Сѣбрание, прѣзъ мѣсецъ май и юний т. г., сж израсходвани около 150.000 л. за пжтни, дневни и пр. на г. г. народнитѣ прѣдставители, по която причина прѣдвидениятъ по гл. III § 4-й отъ бюджета на Върховното Правителство кредитъ отъ 354.530 л. нѣма да стигне и за сегашната редовна сесия; затова, необходимо е, да се разрѣши отъ почитаемото Народно Сѣбрание единъ допълнителенъ кредитъ отъ 111.411 л. и 31 ст. за доисплащане разносикитѣ на Сѣбранието, включително и заплатитѣ на чиновницитѣ до края на годината.

Ст. София, 25-й ноемврий 1899 год.

Министръ на Финанситѣ: М. Теневъ.

Законопроектъ

за допълнителенъ кредитъ отъ 111.411 л. и 31 ст.

I. Съгласно чл. 26-й отъ Закона за отчетността по бюджета, разрѣшава се на Финансовия Министръ допълнителенъ кредитъ отъ 111.411 л. и 31 ст. за доисплащане разносикитѣ на Народното Сѣбрание, до края на текущата 1899 год.

II. Тази сума да се отнесе къмъ гл. III § 4-й отъ бюджета на Върховното правителство за сжщата 1899 год.

Прѣдсѣдателъ: Желаетъ ли нѣкой отъ г. г. народнитѣ прѣдставители да говори по тоя въпросъ? (Тодоръ К. Шипковъ: Искамъ думата!) Имате думата.

Тодоръ К. Шипковъ: Г-да народни прѣдставители! Прѣдъ видъ на финансовото и икономическо лошо положение, въ което се намира страната, и като се вземе прѣдъ видъ, че тази година имаме и извънредна сесия, която трая два мѣсеци, и съврѣменно се вземе прѣдъ видъ, че и тая сесия може да трае не два, а три мѣсеци и повече, а всичко това значи, че само Народното Сѣбрание ще погълне една сума отъ бюджета около 450.000 л., народното прѣдставителство е длѣжно да направи въ всичко най-важни икономии. Ние сме заставени да направимъ значителни икономии при разискването на бюджетпроектитѣ, при разгледването расходитѣ на държавата. Вече правителството е

взело похвалната инициатива да намали заплатитѣ на чиновниците съ 7 или 10%. Прѣдъ видъ на всичко това длъжностъ е на народнитѣ прѣдставители да захванемъ да искаме намаление, отъ това що намъ се плаща. Никой нѣма да откаже, че ние всички сме дошли тукъ съ цѣлъ да направимъ извѣстни намаления. Прочее, ние, народнитѣ прѣдставители, ще се покажемъ наистина патриотични, ще бждемъ наистина послѣдователни и всичкитѣ наши рѣшения ще бждѣтъ най-приемливи отъ нашитѣ избиратели, ако още въ тая сесия ние вземемъ рѣшение да си намалимъ дневнитѣ отъ 20 на 10 л. По този начинъ ние ще можемъ да направимъ една грамадна икономия; по този начинъ ние ще можемъ да имаме право, когато разискваме единъ бюджетъ, когато разискваме за закриването на извѣстни служби, когато разискваме за намалението на заплатитѣ, да настоямъ на исканията си и съврѣменно ще бждемъ послѣдователни, ако ние най-напрѣдъ подкачимъ отъ себе си. Заради това, азъ прѣдлагамъ да се намалѣтъ, поне засега, дневнитѣ на народнитѣ прѣдставители. Имайте прѣдъ видъ, че въ Англия не се плаща нищо за дневни пари на прѣдставителитѣ. Ние често привеждаме за примѣръ Англия, като образецъ на парламентаренъ животъ. Освѣнъ това, ние често сме възставали тукъ въ това Събрание противъ извѣстни лица, които сж дохождали тукъ не за друго освѣнъ само за 20-тѣ л. дневни пари. (Иванъ Бобевски: Като Васъ ще правимъ! — Кирилъ Н. Добревъ: Това не е Вашето терше! — Глъчка. — Прѣдсѣдателъ: Молѣ, оставѣте оратора да се искаже.) Това е просто мое мнѣние. Всеки има право да исказва своитѣ мнѣния. Частното мнѣние не разрѣшава въпроситѣ, а болшинството ги разрѣшава. Но понеже имаме либерално болшинство, което е обѣщавало това въ своята програма, въ своитѣ декларации прѣдъ населението и, най-сетнѣ, съ своитѣ начала, сега му е врѣмето, въ днешното трудно положение, нашето либерално болшинство да вземе тая похвална инициатива за едно такова рѣшение. Ние ще изгубимъ съврѣшено малко нѣщо, ако се откажемъ отъ 10-тѣхъ л., но хазната ще спечели близо 200.000 л. въ годината. Тако щото, прѣдъ видъ на това трудно положение, въ което се намира страната, вмѣсто ние да искаме извънредни кредити, както и всеко друго министерство слѣдъ насъ ще иска такива, то прѣдъ видъ на това, азъ прѣдлагамъ, ако желажѣтъ народнитѣ прѣдставители, дневнитѣ пари да се намалѣтъ отъ 20 на 10 л.

Вълко Нейчовъ: Г-да! Точката, до която се докосна почтениятъ Казанлъшки народенъ прѣдставителъ, г. Шипковъ, не е нѣщо ново; тя влизаше въ точката и програмата на народняшкото правителство. (Смѣхъ. — Нѣкой: Ама не можахте да я изпълните!) Но то бѣше само едно *prim desiderium*, безъ да е могла да се осмѣществи, както и много други такива *prim desiderium*. Ако погледнемъ на въпроса чисто отъ точка зрѣние на достойнството на народнитѣ прѣдставители, не би било достойно даже да се дебатира такъвъ единъ въпросъ, защото 20 л. за единъ човѣкъ, който има довѣрието на Българския народъ за да бжде тукъ въ тая голѣма, велика ограда, за да защищава

всички интереси на тоя народъ, огнището му, живота му и имота му, всичко абсолютно; да защищава интереситѣ на държавата отвѣтрѣ, както и отвѣнъ, то е голѣма работа, която съ 20 л. не се плаща. Много криво мислѣтъ тия, и тѣ сж, мислѣж, главно отъ социалистическата трапеца, които постоянно ни натякватъ, че взимаме 20 л. и че сж много пари. Напротивъ, г-да, човѣкъ, който почита себе си и който дохожда тукъ не за 20-тѣ л., а за голѣмата честъ, която народътъ му прави да го праца, той би се отказалъ и отъ 20 л., и 200 да му дадете, би ги прѣзрѣлъ. Така щото, 20 л. не сж много пари за единъ народенъ прѣдставителъ, който почита себе си и който не може да отиде да сѣдне да яде и ние въ мѣста, гдѣто неговото достойнство, не като народенъ прѣдставителъ, но като простъ човѣкъ, гражданинъ, човѣкъ горѣ-долѣ интелигентенъ, би пострадало. Така щото, отъ тази точка зрѣние не би трѣбвало да се разисква този въпросъ.

Сега, азъ, г-да, не е пръвъ пѣтъ тукъ дѣкато ще го кажъ, азъ съмъ за съврѣшеното махване на тия 20 л. дневни, па и пѣтнитѣ ако щете; защото азъ искамъ да установимъ веднажъ за всекога за тия взискателни умове, че ние не идемъ тука за хатхра на 20-тѣ л.: всеки отъ насъ е каджренъ да отиде кой съ чантата подъ мишница съ законитѣ, кой съ мотика на рамо, ако има, да искара разноснитѣ си. Но работата е тукъ, че ние не само имаме нужда отъ тия 20 л. за да платимъ нашитѣ разноси, но имаме, може би, нужда отъ тѣхъ и затова, за да дадемъ ката день на улицата нѣкому 1—2 л. за прѣпитание.

Г-да! Ония човѣци, които въ тая ограда, или вънъ въ публиката повдигатъ тоя въпросъ, просто вършѣтъ една работа на шикани. То е една шега. Азъ съмъ да се махнѣтъ, да се унищожѣтъ дневнитѣ пари, и държж на това, че ще вдигамъ съ една рѣка, защото не можъ съ двѣтъ, по иститѣ ония човѣци, които днесъ ни натякватъ, че взимаме 20 л., ще дойдѣтъ да ни натякватъ съ по-голѣма гюрултия, че ние не плащаме на народнитѣ прѣдставители, че ние правимъ народно прѣдставителство отъ чорбаджии, а не искаме да го направимъ достойно на всички ония интелигентни човѣци, които се мислѣтъ за способни да дойдѣтъ тукъ да прѣдставляватъ Българския народъ, като не имъ даваме хлѣбъ да живѣжѣтъ тукъ. Тѣй щото, упректъ, да махнемъ 20-тѣ л., ще дойде пакъ отъ сжнитѣ тия човѣци, които сега критикуватъ, че взимаме много пари. Азъ съмъ за принципа и искамъ да се махнѣтъ. Колкото ще помогнѣтъ 10 л., толкозъ и безъ тѣхъ; колкото 20 л. ще помогнѣтъ, толкова и безъ тѣхъ. Азъ държж, слѣдователно, за принципа. Ако искаме да направимъ една камара — не щж да кажъ консерваторска, защото консерватизмътъ е омръзналъ у насъ — една камара отъ свързани умове, едно чорбаджийско събрание, нека да махнемъ дневнитѣ. Но, г-да, има и другъ въпросъ.

На народняшкото правителство, или, по-добрѣ, на управлението на народняцитѣ се хвърляше упрекъ, и, може би, справедливо, че ние сме били влѣчуги и угодливи на всекъдѣ и на високото мѣсто. Ние всички знаемъ великодушнитѣ чувства на нашия Господаръ и всеки пѣтъ Негово Царско Височество не

испущаше случая да каже да направи икономии; но народнишкото управление не бѣ кадърно да се възползува отъ тия високи, рицарски чувства на Негово Царско Височество. На правителството на Либералната партия принадлежи голѣмата заслуга да истълкува тия високи чувства на Негово Царско Височество, да опрѣдѣли една депутация да проси голѣмата милостъ да бѣде приета отъ Негово Царско Височество на ауденция, за да уреди въпроса за намалението на гражданската листа. Азъ мисля, че по тоя пътъ ние ще бѣдемъ прѣми тълкуватели на чувствата на Негово Царско Височество, и намѣсто да си навлѣчемъ нѣкакъвъ си укоръ, че сме много високателни, ще се удостоимъ за голѣмата похвалностъ, че ние истина тълкуваме високо патриотическия чувства на Негово Царско Височество, (Прѣдсѣдателъ: Не се отдалечавайте отъ прѣдмета! За нашитѣ дневни пари говорѣте.) като ще вдигнѣ рѣка за махването на всички дневни пари на народнитѣ прѣдставители.

Цвѣтко В. Таслаковъ: Менѣ ми се струва, че не бѣше сега врѣмето да се повдига този въпросъ, за дневнитѣ на народнитѣ прѣдставители. Азъ бихъ поддържалъ такова прѣдложение, както и въ извънредната сесия бѣхме подписали едно прѣдложение, да се намалѣтъ отъ 20 на 15 л. дневнитѣ пари на прѣдставителитѣ. Но понеже се зачеква този въпросъ сега, азъ ще кажа какво мисля.

Менѣ ми се струва, че българскиятъ данѣкоплатецъ нѣма да се скъпи за тия пари, които дава на своитѣ прѣдставители, когато той вижда, че ще се облекчи неговата сѣдба, когато той вижда, че тия хора сж, които ще направѣтъ данѣка по-лекъ и събирането му по-справедливо. Така щото, ако г. Шипковъ и г. Вѣлко Нейчовъ иматъ намѣрение да намаляватъ дневнитѣ пари на прѣдставителитѣ, тѣ могатъ да внесѣтъ прѣдложение и азъ ще го поддържамъ, не затова, че сж много — тѣ сж даже недостатъчни — и даже бихме направили българската Камара да състои само отъ хора капиталисти, понеже сиромаситѣ хора не ще могатъ да издържатъ такъвъ товаръ, да харчатъ по 1.000 и 2.000 л. отъ джеба си, защото нѣматъ, но бихъ поддържалъ такова едно прѣдложение единствено отъ съображение да покажемъ на Българския народъ, че желаемъ да правимъ икономия не само когато това се отнася до други хора, ами и когато се отнася и лично до насъ, т. е. че сме чистосърдечни къмъ този въпросъ, къмъ въпроса за икономитѣ. Толкозъ по този въпросъ.

Колкото се отнася до прѣдложението, което се докладава, ми се струва, че нѣма какво да се говори, а би трѣбвало да се одобри. Трѣбва да искажъ съжаление, че тази извънредна сесия не можа да постигне цѣльта си, за която бѣше свикана. Наистина, договоритѣ се приехъ, но длъженъ съмъ да искажъ съжаление, че тия договори не дадохъ това, което искахме, не дадохъ туй, което се очакваше; банцитѣ не дадохъ пари и не можахме да отстранимъ финансовата криза. (Никола Ценовъ: Да бѣхте гласували и Вие, нѣхте да се оправимъ!) Ето защо, повтарямъ да кажа, че съжалявамъ за гдѣто похарчихте

паритѣ на вѣтъра и кредитътъ, който ни се иска сега, сме принудени да одобримъ.

Атанасъ П. Краевъ: Азъ ще възразя на г. Шипкова, че ако въ Англия не се плаща нищо на членоветѣ на парламента, то е защото се избиратъ прѣимуществено все богатши. Въ Англия има едно силно течение противъ бесплатния мандатъ; тамъ демократическитѣ елементи водѣтъ борба, за да се опрѣдѣли обезщетение на депутатитѣ въ пари. Дневнитѣ пари, които тукъ се плащатъ на прѣдставителитѣ, сж едно обезщетение за отлѣчването имъ отъ частнитѣ занятия, прѣзъ врѣмето когато сж посвѣтени на служене на общитѣ интереси, когато се посвѣтѣватъ да служѣтъ на интереситѣ на народа. Отмахването свършено на дневнитѣ, или намалението имъ до краенъ минимумъ, което не ще имъ даде възможностъ да прѣкаратъ единъ приличенъ, а не и раскошенъ животъ, ще урони достойнството на прѣдставителитѣ отъ една страна, а отъ друга страна, ако се прѣмахнатъ свършено прѣдставителнитѣ, ще принудимъ онѣзи, които сж бѣдни, да влизатъ въ дългове, а които не могатъ и дългове да сключѣтъ, да се отказватъ отъ мандата, или да прибѣгнатъ до материалната поддръжка на своитѣ избиратели. Ето защо, азъ съмъ на мнѣние, че въпросътъ за унищожението на дневнитѣ пари на прѣдставителитѣ, или на обезщетението, което е равносилно, плащано отъ държавното съкровище на народнитѣ прѣдставители, не трѣбва да се повдига. Другъ е въпросътъ, ако искахме едно намаление. Тогава и азъ ще поддържамъ тѣзи отъ другаритѣ, които бихъ сподѣляли мнѣнието, щото на народнитѣ прѣдставители, които идѣтъ отъ провинцията, да се плаща 15 л., а ония, които живѣятъ въ Столицата и които не сж принудени да наематъ особени квартири или да живѣятъ въ хотели и не нанушатъ работата си, а живѣятъ у дома си и продължаватъ своитѣ частни занятия, когато засѣдава Камарата — понеже засѣданията на Събранието се откриватъ подиръ пладнѣ, и повечето отъ депутатитѣ въ Столицата сж адвокати, свободни сж до пладнѣ да отиватъ въ сѣдилищата да упражняватъ своята професия — да получаватъ само 10 л., $\frac{1}{3}$ по-малко отколкото получаватъ ония прѣдставители, които идѣтъ изъ провинцията. По този начинъ ще удовлетворимъ всеобщото желание на нашитѣ избиратели, като посѣгаме да съкращаваме държавнитѣ расходи, да започнемъ най-напрѣдъ отъ себе си. Обаче, въ случая въпросътъ е за една сума, исхарчена на основание съществуващо тогава положение. Да отхвърлимъ това прѣдложение, или да го приемемъ видоизмѣнено въ намаленъ размѣръ, азъ мисля, че ще направимъ една грѣшка. Ето защо, бихъ пожелалъ, щото това прѣдложение да бѣде прието, а когато ще бѣде гласуванъ бюджетътъ за Върховното Правителство да прѣдвидимъ тамъ намалението на прѣдставителнитѣ на членоветѣ на Събранието. И отъ сега заявявамъ, че ще гласувамъ за прѣдставителни въ слѣдующия размѣръ: 15 л. за тѣзи, които нѣматъ постоянно мѣстожителство въ Столицата, а на тукашнитѣ по 10 л. на день.

Колкото се отнася до нѣшнитѣ, ще кажа, че и тѣ не може да се отмахнатъ и тѣ трѣбва да се запазѣтъ.

Но намѣсто да се даватъ пари, съ които ще плащатъ билетитѣ, най-добръ ще бѣде да имъ се даватъ билети безплатни; още при свикването на народнитѣ прѣдставители да се отпускатъ такива и при качването имъ на желѣзницата да имъ се даватъ.

Миланъ Макавѣвъ: Азъ смѣтамъ, че многото говорене по този въпросъ е по-голяма загуба, отколкото ползата, която би създавала за държавата тази разлика, която искатъ нѣкои г. г. прѣдставители да направятъ въ прѣдставителнитѣ. Въпросътъ за намалението — като прибавямъ, че има единъ такъмъ хора отъ насъ, които плачатъ когато трѣбва да се смѣжатъ, а се смѣжатъ когато трѣбва да плачатъ — този въпросъ тѣзи хора за реклама го повдигатъ. Мѣстото ли е тукъ г. Шипковъ — да му е честито, че е богатъ човѣкъ — да говори за 20-тѣ л. дневни, че трѣбвало да се намалитъ, че въ Англия какво ставало, че въ Америка какво ставало — въ Англия не сж като г. Шипкова и мене депутатитѣ — тогава, когато тукъ се говори за една сума, израсходвана или ще се израсходва на основание на единъ законъ, който не е отмененъ — Законътъ за изборитѣ? Тукъ има единъ законъ, който казва, че на всѣки прѣдставителъ се плаща по 20 л. на день. Второ, израсходвана е сумата за народнитѣ прѣдставители по извънредната сесия и сега по обикновената. Вие знаете, че въ всѣки бюджетъ се исчислява възнаграждението на депутатитѣ и пжтнитѣ пари отъ 15-й октомврий до 15-й декемврий. Смѣтнато по 20 л. дневни, пжтни пари, заплаци на чиновницѣтѣ, писари, разсилни и пр. е вписана обща сума около 350.000 л. въ тазгодишния бюджетъ; но понеже сега Х-то Обикновено Народно Събрание имѣ извънредна сесия, която трая 45 дена, естествено е, че трѣбваше да се похарчатъ 111.411 л. и 31 ст. повече, които, като сж истеглени отъ параграфа, за артжкѣтъ, който остава да засѣдаваме сега, нѣма да достигнатъ. Тѣй щото, докогато не се отмени законътъ, споредъ който се плащатъ дневни на прѣдставителитѣ, докогато не се опрѣдѣлятъ 15 и 10 л. дневни пари, дотогава ще се получаватъ такива и не може да се даватъ по-малко. Само г. Шипковъ ще бѣде кавалеръ да върне паритѣ, които е взелъ отъ ковчежника. (Годоръ К. Шипковъ: Съ удоволствие!) Азъ ви увѣрявамъ, че нѣма да ги върне, или ако ги върне, тежко и горко на първия отъ неговитѣ длѣзници, когото ще срѣщне. (Смѣхъ.) Тѣй щото, напразно бѣше да се плаче тукъ. То е една реклама! Този, който иска да плаче за народа; този, който съжалева Българския народъ, той нѣма да бѣде лихваръ, да му дава на зеленица. (Годоръ К. Шипковъ: Не съмъ като Васъ лихваръ!) Ето защо, реклама не трѣбва да се прави отъ въпросъ, който е узаконенъ. Азъ не съмъ, който пръвъ ще направя прѣдложение, но вѣрвамъ, че вие ще направите таква прѣдложение. (Годоръ К. Шипковъ: Азъ прѣдлагамъ!) Вие знаете само да плачете, а пъкъ не знаете какво се плаче. Направѣте прѣдложение! (Гласове отъ лѣвицата: Има направено!) Правите прѣдложение да се намалитъ дневнитѣ пари отъ 20 на 15 л., но туй сж напрасни резове. (Цвѣтко В. Таслаковъ: Нѣма ли

звънецъ?) Прѣдложение може да се направи за измѣнение на чл. 42-й отъ Закона за изборитѣ.

Касателно до това, че отъ 20 л. трѣбвало да се намалитъ дневнитѣ на 15 л., споредъ г. г. Краева и Таслакова, много хубаво, ние ще се съгласимъ, но когато му дойде врѣмето. Тукъ се говори за една сума, която по закона е била израсходвана. И още днесъ не можемъ да продължимъ засѣданията си, догдѣто не се плати. Ако вие не щете заплатата, направете прѣдложение, че се отказвате отъ паритѣ. Ако се направи таква прѣдложение, тѣзи, които най-много викатъ сега, ще се направятъ че ги нѣма тукъ и нѣма да подпишатъ прѣдложението; (Смѣхъ отъ дѣсницата.) тѣ най-напрѣдъ ще искатъ да взематъ паритѣ.

Петъръ Н. Даскаловъ: Г-да прѣдставители! И азъ мисля, че нѣкои отъ г. г. прѣдставителитѣ, които говорихъ досега, се отвлѣкохъ отъ въпроса и говорихъ за нѣща, които можехъ да се искажатъ при другъ случай. За да се намалитъ или не прѣдставителнитѣ пари, то е въпросъ на отдѣлно прѣдложение, което би могло да се направи отъ г. Шипкова или отъ г. Таслакова и отъ когото и да било другъ, да се внесе по надлежния редъ и тогава да го разискваме. По отношение на това, което каза г. Шипковъ за Англия, ще потвърдя и азъ, че дѣйствиелно въ Англия не имъ плащатъ нищо, но както казахъ и нѣкои отъ прѣдговорившитѣ, тия, които се избиратъ тамъ, сж повечето хора рентиери, хора богати, които могатъ да засѣдаватъ въ събранието безъ пари и за които едно възнаграждение отъ 20—30 л. на день е багателъ. Ако погледнемъ, обаче, на другитѣ парламентарни страни, ще видимъ, че не е вредъ така, както въ Англия. Азъ ще посочя на г. Шипкова Франция, гдѣто на народнитѣ прѣдставители се плащатъ тѣкмо 9.000 л. възнаграждение и това възнаграждение се исплаща прѣдъ видъ на съображения твърдѣ сериозни. Тамъ искатъ да направятъ отъ народния прѣдставителъ една самостоятелна личностъ, която да не се влияе отъ материални и други съображения и която да бѣде независима, да си дава свободно мнѣнието по различнитѣ възникнали въпроси. Азъ мисля, че сжщитѣ съображения бихме могли да приемемъ и ние, за да не бждатъ избирани за народни прѣдставители само тия, които сж богати и които ще вършатъ работи въ полза на тая класа, която ще има възможность да се явява тукъ. Вие говорите тукъ, че не трѣбва да се даватъ дневни и пжтни пари на народнитѣ прѣдставители; но я се обърнете около насъ и вижте, кои сж тия у насъ, които сж избрани за народни прѣдставители, и какъвъ е народътъ? У насъ има да сж избрани за народни прѣдставители хора, които нѣматъ абсолютно никакво състояние, или пъкъ, ако иматъ, то е много малко, но които съ своята честность се ползватъ съ довѣрието на народа, който ги праща тукъ за негови прѣдставители. Сега, като знаете какво е състоянието на избранитѣ, ще ги карате ли да плащатъ пжтни пари да дохождатъ тукъ отъ далечъ, а освѣнъ това да стожатъ тукъ по 2—3 мѣсеца и да харчатъ отъ себе си? Можете ли да подобрите да стане таква нѣщо? Както и да погледнете на тоя въпросъ, азъ, обаче, мисля, че той

не подлежи на разискване и че предложението на г. Шипкова е свършено неумѣстно. То е направено или да си прави реклама, или да се каже, че тоя човѣкъ по всеѣки въпросъ приказва. И какво приказва? Приказва работи невръбли и некипѣли. Азъ, като оставамъ тоя въпросъ на страна, спирамъ се на предложението и намирамъ, че не трѣбваше по това предложение да се дебатира и да губимъ врѣме, защото се отнася за сума, която е израсходвана вече и защото, ако не искаме да я вотираме, трѣбва да рѣшимъ да се повърне. Слѣдователно, азъ съмъ на мнѣние, че трѣбва не само да одобримъ тая сума, но даже да предложимъ за предложението и спѣшностъ, като още сега го вотираме на второ и трето четене.

Д-ръ Кирикъ Н. Провадалиевъ: Прѣдъ насъ, г-да прѣдставители, прѣдстои единъ въпросъ на разискване и трѣбваше строго да се ограничимъ върху тоя въпросъ. Отъ насъ се иска уформяването въ законна форма на една израсходвана сума. Сега ще ли се съгласите съ автора на това предложение, на тоя законопроектъ, за да уформите тая сума или не, ето въпросътъ, който трѣбваше да ни занимае. Понеже тая сума е израсходвана и понеже отъ насъ не се изисква друго, освѣнъ да кажемъ, че справедливо е израсходвана, както всички знаемъ, тогава не остава нищо друго, освѣнъ да приемемъ тоя законопроектъ и да се свърши работата.

Колкото се касае до въпроса, който г. Шипковъ повдигна, ще кажж, че той е самостоятеленъ, отдѣленъ въпросъ, който може да бѣде разискванъ слѣдъ като бѣде сезирано народното прѣдставителство или бюрото съ едно предложение. Азъ напълно съмъ съгласенъ съ мнѣнието на г. Нейчова и не е злѣ да се съгласи съ това и г. Шипковъ, а именно народнитѣ прѣдставители да се откажжтъ съвсѣмъ отъ своитѣ дневни пари; защото, който иска да политиканствува, трѣбва да политиканствува и само за това да мисли, а не да мисли и за своитѣ материални интереси. За достойнството на законодателното тѣло, за достойнството на сегашнитѣ и минали народни прѣдставители, азъ протестирамъ, защото не вѣрвамъ, че е имало нѣкой прѣдставителъ, който да е занимавалъ туй мѣсто само за 20 л. Това е оскѣрбление и жално е, че г. Шипковъ прави такова предложение. При всичко, че съмъ съгласенъ съ мнѣнието на г. Нейчова — да се отнѣмжтъ дневнитѣ на г. г. народнитѣ прѣдставители и да засѣдаватъ въ Камарата даромъ, азъ, обаче, самъ ще възразж на своето одобрене, което давамъ на предложението, направено отъ г. Нейчова, като кажж, че по тоя начинъ ще се отстранжтъ всички интелигентни сили, ще се отнеме възможността да бѣджтъ избирани за прѣдставители ония млади и способни сили, които не сж богати като г. Шипкова. Немѣ само г. Шипковъ, като богатъ е акажия и ще дохожда тукъ? (Прѣдсѣдателъ: Г-нъ Провадалиевъ! Не се отклонявайте отъ прѣдмета!) Ако се приеме това, тогава нека се не забравя, че ние ще лишимъ много български граждани отъ правото да бѣджтъ избирани за народни прѣдставители, само за това, че нѣматъ тия прѣимущества, които би имали нѣкои наши колеги. По тоя начинъ ние ще имъ затворимъ вратата на Народното Събрание. И така, азъ, като приемамъ

по принципъ предложението на г. Нейчова, бихъ предложилъ, щото на тия, които се нуждажтъ, да имъ се даватъ не по 20 л., а по 50 л., а на тия, които иматъ чанти подъ мишницата, и на ония, които продаватъ въ Америка гюльово масло въ мускалчета, нищо да се не плаща.

Петко Каравеловъ: Менѣ ми се струва, че законопроектътъ, който се внася за извънреденъ кредитъ, трѣбва да го приемемъ безъ разсжждение. Тоя кредитъ е исхарченъ и никой не счита, че е незаконенъ, та и нѣма защо да разсжждаваме.

Вториятъ въпросъ, който се повдига отъ нѣкои депутати, че можемъ да разсжждаваме по въпроса за дневнитѣ пари на депутатитѣ при бюджета, ще кажж че и това не е право. Щомъ има щатъ въ България, приетъ съ законъ, не може да се отнѣнява съ бюджета. Тамъ е прѣмо опрѣдѣлено, че има по 20 л. дневни. Оня, обаче, който мисли, че трѣбва да се унищожжтъ дневнитѣ на депутатитѣ или че трѣбва да се намалжтъ на 15 или на 10 л., трѣбва да внесе законопроектъ, съгласно чл. 109-й отъ Конституцията и, когато се приеме, тогава ще се принудимъ да го внесемъ въ бюджета тѣй, както ще бѣде приетъ. Сега, дали трѣбва да се плащатъ дневни пари на народнитѣ прѣдставители, може да се говори и за, и противъ. И, дѣйствително, въ всички страни много се е говорило по тоя въпросъ. Въ нѣкои страни — освѣнъ Англия могж да посочж и Италия — не даватъ никакъ дневни пари на прѣдставителитѣ. Това поддържжт винаги консервативнитѣ, аристократическитѣ партии, защото сж искали съ това да не даватъ възможностъ да се създаватъ много политикани, които, поради депутатското парично възнаграждение, да искатъ да ставатъ депутати. Отъ друга страна, винаги всички други партии — и демократи, и либерали, и каквито щете ги нарѣчете — сж настоявали да се плащатъ дневни пари, защото инакъ не могжтъ да вкаратъ свои хора въ камаритѣ, а сж се принуждавали, както въ Англия работническата класа, да плащатъ на своитѣ хора. Въ Англия работническата класа сама събира по между си суми за поддържането на своитѣ народни прѣдставители, защото тамъ единъ работникъ не може да бѣде народенъ прѣдставителъ въ камарата на общинитѣ, ако не бихъ му плащали отъ съюза. Ето защо, азъ мислж, че въпросътъ е доста сериозенъ и така лесно не можемъ да го рѣшимъ подъ едно впечатление, а би било желателно да се внесе единъ законопроектъ отдѣлно отъ бюджета и тогава да се помисли въ комисията, какво да се направи; защото, ако така лесно рѣшимъ тоя въпросъ, нѣма да бѣде добрѣ.

Сега, азъ бихъ желалъ друго нѣщо отъ Народното Събрание. Азъ бихъ желалъ да се воджтъ смѣткитѣ на Народното Събрание правилно. Отъ 1886 год. тѣ не сж отишли въ Върховната Смѣтна Палата, гдѣто трѣбва да отиджтъ, за да бѣджтъ провѣрени. Трѣбва да има редъ, за да се не прахосватъ паритѣ. Това ще бѣде първото мое искане. Сега, можемъ да рѣшимъ да намалимъ дневнитѣ на депутатитѣ, но въ всеѣки случай трѣбва да се внесе законопроектъ, а не да се взема рѣшение тѣй топанъ при разискването на други въпроси. Азъ съмъ да се приеме тоя кредитъ,

Прѣдсѣдатель: Понеже нѣма никой записанъ да говори, ще положж на вотиране законопроекта за допълнителенъ кредитъ отъ 111.411 л. и 31 ст. Прѣдложението на г. Шичкова, понеже не е направено съгласно Правилника и Конституцията, понеже има законодателенъ характеръ, не може да се тури на вотиране, защото ще трѣбва да се измѣни чл. 42-й отъ Избирателния законъ.

Който приема по принципъ прочетения законопроектъ за допълнителенъ кредитъ отъ 111.411 л. и 31 ст., да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Какъ желае Народното Събрание: сега ли да стане и второто му четене или да се испрати на надлежната комисия? (Гласове: Сега да стане и второто му четене!)

Който приема сега да стане и второто му четене, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Секретаръ Миланъ Макавѣевъ: (Чете.)

„Законъ

за допълнителенъ кредитъ отъ 111.411 л. и 31 ст.

Чл. 1. Съгласно чл. 26-й отъ Закона за отчетността по бюджетъ, разрѣшава се на Финансовия Министъръ допълнителенъ кредитъ отъ 111.411 л. и 31 ст. за доисплащане разноснитѣ на Народното Събрание, до края на текущата 1899 год.“

Прѣдсѣдатель: Ще се гласува. Който приема заглавието и чл. 1-й тѣй, както се прочетохъ, да си вдигнѣ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Секретаръ Миланъ Макавѣевъ: (Чете.)

„Чл. 2. Тази сума да се отнесе къмъ гл. III, § 4-й отъ бюджета на Върховното правителство за сжщата 1899 год.“

Прѣдсѣдатель: Жечо А. Бакаловъ.

Секретари: { Д-ръ Пеню Динчевъ.
Коста Ранковъ.
Д-ръ Христо Йордановъ.
Миланъ Макавѣевъ.
Иванъ Бѣлиновъ.
Д-ръ Петъръ Гудевъ.

Прѣдсѣдатель: Ще се гласува. Който приема чл. 2-й тѣй, както се прочете, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Сотиръ Календеровъ: Сега да стане и третото му четене!

Прѣдсѣдатель: Ще се гласува. Който приема сега да стане и третото четене на тоя законъ, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Секретаръ Миланъ Макавѣевъ: (Прочита исцѣло закона.)

Прѣдсѣдатель: Ще се гласува. Който приема на послѣдно четене исцѣло прочетения законъ, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Давамъ 5 минути отдихъ.

(Слѣдъ отдихъ.)

Прѣдсѣдатель: (Звъни.) Засѣданието се продължава.

Петъръ Н. Даскаловъ: Съгласно Правилника, понеже часътъ минава 5½, правжъ прѣдложение, да се вдигне засѣданието.

Прѣдсѣдатель: Г-нъ Даскаловъ прави прѣдложение да се вдигне засѣданието. Молиж ония г. г. прѣдставители, които сж съгласни и приематъ това прѣдложение, да си вдигнѣ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Съобщавамъ на Народното Събрание, че е постѣпилъ законопроектъ за измѣнение на Закона за минитѣ, който ще се раздаде и тури на дневенъ редъ.

Дневниятъ редъ за идущето засѣдание ще бѣде продължение отъ дневния дневенъ редъ.

Обявявамъ засѣданието за закрыто.

(Закрыто въ 5 часътъ и 35 минути послѣ пладнѣ.)

Подпрѣдсѣдатели: { Д-ръ Саба Иванчовъ.
Йовъ Титоровъ.

Секретари: { Владимиръ Недѣлевъ.
Д-ръ Йорданъ Ц. Нейовъ.
Д-ръ Кирикъ Н. Провадалиевъ.
Д-ръ Василъ Дочевъ.
Д-ръ Фоти Симеоновъ.
Кръстанъ Доцевъ.

Началникъ на Стенографическото Бюро: Т. Хр. Гѣлжбовъ.